

Farmakoterapie v těhotenství

- realita a současný stav
- teratogeny, teratogenní působení LČ
- rizika
- vybrané skupiny léčiv
- potraviny po zvláštní výživu
- závěr

- neexistence podrobné domácí literatury
- běžně používané databáze:
  - ✓ *přípravek lze použít pokud očekávaný prospěch z léčby převáží rizika plynoucí z jeho podání*
  - ✓ *s aplikací přípravku těhotným ženám není dostatek zkušeností*
  - ✓ *nemá teratogenní účinky u zvířat, u lidí dosud nebyly provedeny studie*
- odpovědnost za užití LČ v těhotenství – lékař, (lékárník)

- orientační stupnice LČ hodnotící bezpečnost z hlediska teratogenity
- rozsáhlé registry – shromažďování informací o účincích LČ na embryo a plod
- některé instituce zabývající se bezpečností LČ v těhotenství:
  - ✓ *Office of Women's Health*
  - ✓ *Motherisk*
  - ✓ *Organization of Teratology Information Services (OTIS)*
  - ✓ *Center for the Evaluation of Risk to Human Reproduction*
  - ✓ *Postmarketing Adverse Experience Reporting System (AERS)*

teratogenní působení léčiv

- moderní teratologie – krátká historie
- teratogenní účinky = všechny odchylky ve vývoji jedince od oplodnění vajíčka po období postnatální (smrt embrya či plodu, morfologické malformace, mentální defekty, retardace růstu, intelektu, funkční defekty orgánové)
- důležité faktory:
  - ✓ (1) typ látky, fyzikální a chemické vlastnosti
  - ✓ (2) dávka a doba expozice
  - ✓ (3) typ placenty
  - ✓ (4) stadium vývoje plodu
  - ✓ (5) organismus matky
  - ✓ (6) individuální reaktivita

- teratogen - exogenní látka, která je schopna vyvolat vrozené malformace nebo funkční defekt během embryonálního či fetálního vývoje
- **testování nových léčiv na těhotných ženách je nepřípustné**

- před implantací vajíčka – „**vše nebo nic**“
- po implantaci - **I. trimestr** - nejcitlivější období – zárodečný vývoj budoucích orgánových soustav – mimořádná citlivost na působení teratogenů
  - ✓ CNS (~ 3. – 7. týden)
  - ✓ srdce (~ 3. – 7. týden)
  - ✓ končetiny (~ 4. – 8. týden)
  - ✓ PS (~ 5. – 12. týden)
  - ✓ zuby (~ 6. – 10. týden)
- období **fetálního vývoje** – možné poškození tělesných funkcí (funkce CNS)

kategorie rizik podávání léčiv v těhotenství

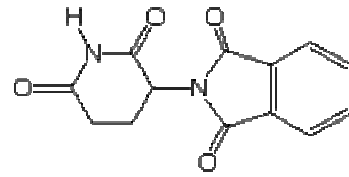
- USA
  - 5 kategorií (A, B, C, D, X)
- Austrálie
  - 7 kategorií (A, B₁, B₂, B₃, C, D, X)
- Německo
  - 11 kategorií (1 – 11)

- podání kontraindikovaného léku
- nepodání léku
  - ✓ *hypertermie*
  - ✓ *epilepsie*
  - ✓ *astma*
  - ✓ *DM*

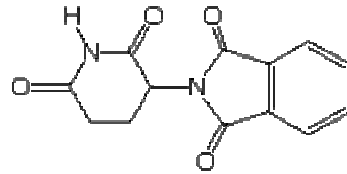
thalidomid - REFERÁT

---

thalidomid

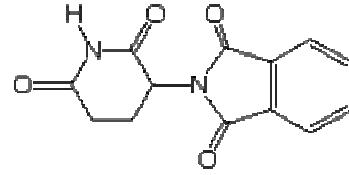

- 1957 (Grünenthal Chemie)
- původní indikace:
.....
- postiženo více než 10 000 dětí – .....
- teratogenní dávka velmi .....
- vyvolání fokomelie – .....
- největší riziko .....

thalidomid

21-22 den:

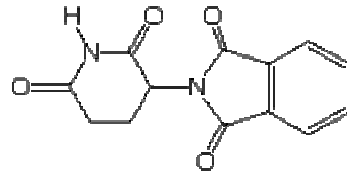
24-27 den:

27-28 den:

34-36 den:

thalidomid

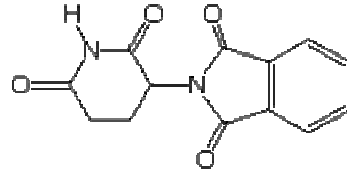

- lidské embryo – ..... než embrya běžných laboratorních zvířat
- většina zvířecích druhů.....
-
- mnoho obchodních názvů
- výrazné zpoždění při zpětné identifikaci a stažení z trhu
- volná prodejnost

thalidomid

- snahy zavádět thalidomid do praxe
-
-
- testování na graviditu!!!

antibiotika - REFERÁT

---

antibiotika

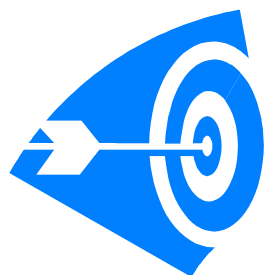
- podávání cíleně.....
- nebezpečí z prodlení – léky 1. volby – .....
- bezpečná ATB, u nichž dosud nebyl zaznamenán teratogenní účinek na plod:
  - ✓
  - ✓
  - ✓
- kontraindikace:
  - ✓
  - ✓
- od II. trimestru - ..... vyšších generací

antibiotika - **PENICILINY**

**těhotenství
a laktace**

USA

AUS

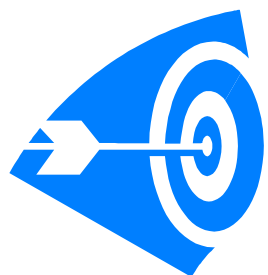
SRN

AIPLP

antibiotika - **CEFALOSPORINY**

**těhotenství
a laktace**

USA

AUS

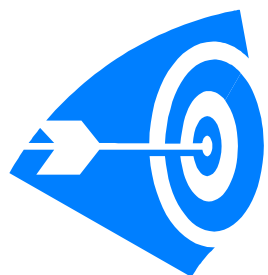
SRN

AIPLP

antibiotika - MAKROLIDY

**těhotenství
a laktace**

USA

AUS

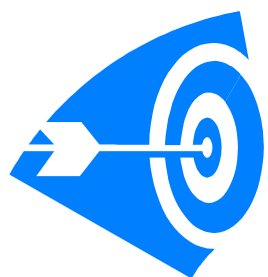
SRN

AIPLP

antibiotika - LINKOSAMIDY

**těhotenství
a laktace**

USA

AUS

SRN

AIPLP

antibiotika - **AMINOGLYKOSIDY**

---

těhotenství a laktace	
USA	
AUS	
SRN	
AIPLP	

antibiotika - **TETRACYKLINY**

---

těhotenství a laktace	
USA	
AUS	
SRN	
AIPLP	

antibiotika – **AMFENIKOLY**

---

těhotenství a laktace	
USA	
AUS	
SRN	
AIPLP	

antibiotika - POLYPEPTIDY

---

těhotenství a laktace	
USA	
AUS	
SRN	
AIPLP	

antibiotika - **GLYKOPEPTIDY**

---

těhotenství a laktace	
USA	
AUS	
SRN	
AIPLP	

souhrn - INFEKCE

- ATB

- chemoterapeutika

analgetika - REFERÁT

- silní agonisté opioidních receptorů
  - ✓ morfin
  - ✓ tilitin
  - ✓ fentanyl
- slabí agonisté opioidních receptorů
  - ✓ kodein
  - ✓ tramadol
- dualisté
  - ✓ buprenorfin
  - ✓ pentazocin

analgetika anodyna - MORFIN

---

těhotenství a laktace	
USA	
AUS	
SRN	
AIPLP	

analgetika anodyna - [TILIDIN](#)

---

těhotenství a laktace	
USA	
AUS	
SRN	
AIPLP	

analgetika anodyna - FENTANYL

---

těhotenství a laktace	
USA	
AUS	
SRN	
AIPLP	

analgetika anodyna - **KODEIN**

---

těhotenství a laktace	
USA	
AUS	
SRN	
AIPLP	

analgetika anodyna - [TRAMADOL](#)

---

těhotenství a laktace	
USA	
AUS	
SRN	
AIPLP	

analgetika anodyna - BUPRENORFIN

---

těhotenství a laktace	
USA	
AUS	
SRN	
AIPLP	

analgetika anodyna - **PENTAZOCIN**

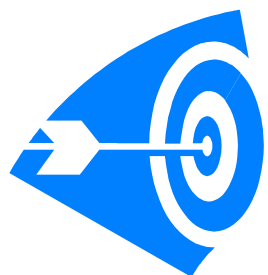
---

těhotenství a laktace	
USA	
AUS	
SRN	
AIPLP	

analgetika antipyretika - [ASA](#)

**těhotenství
a laktace**

USA

AUS

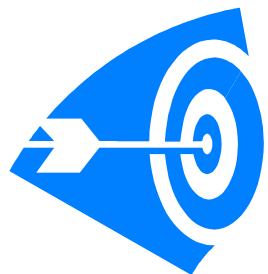
SRN

AIPLP

analgetika antipyretika - [PARACETAMOL](#)

**těhotenství
a laktace**

USA

AUS

SRN

AIPLP

analgetika, nesteroidní antiflogistika

- často užívaná LČ v těhotenství
- OTC léčiva
- několik indikací

.....

- větší klinické studie provedeny pouze s

.....

.....

- nedostatek informací kolem podávání

..... vede k jejich

relativní kontraindikaci v období těhotenství

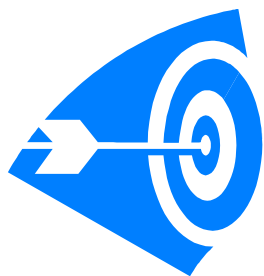
antiflogistika - [NESTEROIDNÍ](#)

---

těhotenství a laktace	
USA	
AUS	
SRN	
AIPLP	

souhrn - BOLEST

---

antiepileptika - REFERÁT

---

antiepileptika

- ..... (resp. záchvaty v těhotenství) i ..... **zvyšují** riziko vzniku vrozených malformací plodu až dvojnásobně (tj. ....)
- časté neléčené záchvaty v ..... - riziko malformací až okolo **12%**
- ztráta vědomí těhotné ženy, následný úraz (pád) s poškozením plodu přispívá k růstu rizika

antiepileptika

- vyšší riziko malformací je většinou způsobeno použitím ..... , ... těchto léčiv a jejich ..... více než samotným onemocněním
- vedlejší problémy vyskytující se u epileptických matek - vyšší nebezpečí ..... , zvýšené riziko .....

antiepileptika

- dlouhodobé retrospektivní studie - výskyt malformace plodu nižší u matek s epilepsií, které neužívaly antiepileptika (3,5%), než u matek léčených (7,8%)
- ~ 0,3 – 0,6 % těhotných žen užívá antiepileptika
- farmakoterapie v těhotenství - vždy ..... s ..... možnými ještě účinnými **dávkami**
- riziko malformací až 20% v případě kombinované terapie čtyřmi a více antiepileptiky
- u matek s malým počtem záchvatů (1 do roka) nebo slabými záchvaty - léky v I. trimestru zkusit zcela .....
- kompromis -
.....

antiepileptika

- vysoká ..... - průchod hematoencefalickou bariérou, ... průnik antiepileptik placentou k plodu
- v těhotenství - změny koncentrací léčiv v důsledku změn hladin .....
  - ✓ *acidum valproicum, carbamazepin, phenytoin* mají ..... vazbu na tyto proteiny – .....
  - ✓ *phenobarbital* (..... %), *clonazepam* (..... %), *gabapentin* (.... %), *lamotrigin* (..... %)

- možný ..... účinnosti podávaných dávek antiepileptik
- ..... rizika výskytu záchvatů
- nutnost ..... antiepileptik během těhotenství, popř. jen s nejvyšší opatrností.
- závažné .....
- přesný mechanismus teratogenního působení AED na embryo není zcela znám, předpokládá se vznik reaktivních oxidačních metabolitů určitých antiepileptik

antiepileptika - PHENOBARBITAL

---

těhotenství a laktace	
USA	
AUS	
SRN	
AISLP	

antiepileptika - FENYTOIN

---

těhotenství a laktace	
USA	
AUS	
SRN	
AIPLP	

antiepileptika– VALPROÁT SODNÝ

---

těhotenství a laktace	
USA	
AUS	
SRN	
AISLP	

antiepileptika - [KARBAMAZEPIN](#)

---

těhotenství a laktace	
USA	
AUS	
SRN	
AIPLP	

antiepileptika - [LAMOTRIGIN](#)

---

těhotenství a laktace	
USA	
AUS	
SRN	
AIPLP	

antiepileptika - [VIGABATRIN](#)

---

těhotenství a laktace	
USA	
AUS	
SRN	
AIPLP	

antidiabetika - REFERÁT

- mtb změny v průběhu těhotenství

- tendence k růstu ..... v krvi,
glukózové ..... → zvýšená tvorba
..... v těle matky (.....)

antidiabetika

- gestační diabetes

- DM I. typu
- DM II. typu

antidiabetika

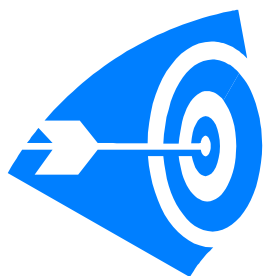
- vysoké riziko malformací oproti zdravé populaci
  - ✓
  - ✓
  - ✓
  - ✓
  - ✓
- rizika pro matku
  - ✓ polyhydramnióza
  - ✓ infekce
  - ✓ obtížný porod makrosomického dítěte
  - ✓ nefropatie, retinopatie...

antidiabetika

- inzulíny

- deriváty sulfonylurey

- ✓ 1. generace (*tolbutamid, tolazamid...*)

- ✓ 2. generace (*glipizid, gliclazid, glibenclamid...*)

relativně nejbezpečnější – ..... (studie) (různé informace výrobců)

- biguanidy (*metformin*)
  - ✓ testování na zvířatech – .....
  - ✓ pokles absorpce vitamínu B₁₂ i kys. listové
  - ✓ riziko .....
  - ✓ toto LČ ..... jako bezpečné v těhotenství

- thiazolidindiony (*rosiglitazon*)
  - ✓
  - ✓
  - ✓
- inhibitory alfa glukosidáz (*akarbóza*)
  - ✓
  - ✓ zvýšená lokální tvorba PGE
  - ✓

antihypertenziva - REFERÁT

---

antihypertenziva – definice hypertenze v těhotenství

- pomocí absolutních hodnot Tk
.....
.....
- vzestupem hodnot Tk v průběhu II. trimestru
- proteinurie
exkrece proteinu v moči přesahující .....
- edémy
až 60% těhotenství

antihypertenziva – klasifikace hypertenze v těhotenství

- preexistující hypertenze
- gestační hypertenze
  - ✓ bez proteinurie
  - ✓ s proteinurií
- preexistující hypertenze + gestační hypertenze s proteinurií
- neklasifikovatelná před porodem

antihypertenziva – terapie hypertenze v těhotenství

- nefarmakologická léčba
  - ✓ hmotnostní redukce se v těhotenství .....

- farmakologická léčba
  - ✓ preexistující hypertenze – ..... terapie (!!! NE
....., ...))

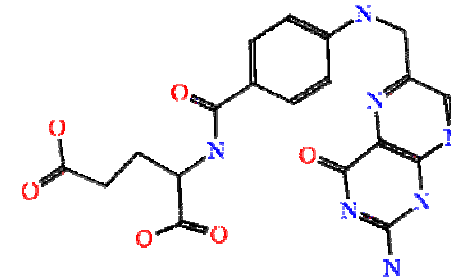
antihypertenziva – farmakoterapie hypertenze v těhotenství

- **centrální α – agonisté**
  - ✓ .....
- **blokátor α i β – adrenergních receptorů**
  - ✓ .....
- **β – blokátory**
  - ✓ .....
- **blokátory Ca kanálů**
- **diuretika**
  - ✓ .....
- **ACEI, blokátory receptorů pro angiotenzin II**
  - ✓ .....

kyselina listová - REFERÁT

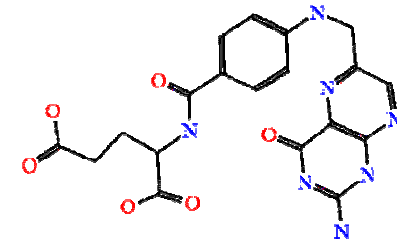
---

kyselina listová

- ..... vlastnosti
- vitamín .....
- ..... průchod placentou
- důležitá u rychle se dělících bb
- optimální denní dávka .....
- účinná forma – .....
- zásobní forma – ..... (játra)
(vitamín .....
- fortifikace potravin

vitamíny - REFERÁT

---

vitamíny – VITAMÍN A

---

těhotenství a laktace	<ul style="list-style-type: none"> • v dávkách vyšších než 25 000 m.j./den – prokazatelně teratogenní
USA	A, X
AUS	D
SRN	
AIPLP	

vitamíny – VITAMÍN K

---

těhotenství a laktace	<ul style="list-style-type: none"> • KI – ve III. trimestru
USA	C, X
AUS	
SRN	
AIPLP	G – ANO L – ANO

vitamíny – NIACIN

---

těhotenství a laktace	<ul style="list-style-type: none"> • v dávkách používaných v léčbě dyslipidemií je v těhotenství KI • 20 mg/den
USA	A - C
AUS	B ₂
SRN	
AIPLP	G – ANO L – ANO

vitamíny v těhotenství

- výběr vhodného preparátu
  - ✓ cíleně pro těhotné a kojící ženy
  - ✓ dostatečné množství .....
  - ✓ dostatečné množství ..... (~ ..... µg)
  - ✓ Ca, Mg, Fe
  - ✓ ne více než ..... mg vitamínu C v denní dávce

závěr – klinická doporučení

- vyloučit léky v I. trimestru (pokud je to možné)
- volit prověřené léky
- užívat nejnižší dávku co nejkratší dobu
- zbytečně během krátké doby léky neměnit
- pozor na kombinovanou farmakoterapii (potenciace NÚ), preferovat monoterapii
- preferovat lokální aplikaci
- nutno zohlednit stupeň těhotenství
- používat léky pouze tehdy, kdy prospěch je větší než rizika